

Minna Reijonen ps

Toimenpidealoite psykologian koulutusohjelman aloituspaikkojen lisäämisestä

Eduskunnalle

On tärkeää etukäteen varautua tuleviin mielenterveydellisiin haasteisiin. Koronakriisin aikana ja sen jälkeen psykologien tarve tulee entisestään kasvamaan. Tukea tarvitaan myös akuutin tilanteen jälkeen. Siksi psykologeja tullaan tarvitsemaan entistäkin enemmän.

Alan koulutustarpeisiin pitää varautua jo nyt kriisin aikana. Aikaisemmista epidemioista ja talouskriiseistä tiedetään, että niille altistuminen lisää ihmisten psyykkistä kuormittuneisuutta ja myös mielenterveyshäiriöitä, kuten traumaperäisiä häiriöitä, masennusta ja päihdehäiriöitä.

Hyvinvointia edistävästä ja ongelmia ehkäisevästä työstä säästäminen koituu yhteiskunnalle kalliiksi. Tukea on usein tarjolla vasta siinä vaiheessa, kun oireilu on voimistunut diagnosoitavissa olevaksi mielenterveyden häiriöksi, ja myös hoidon alkamista joutuu usein odottamaan kohtuuttoman pitkään. Palveluita ei pystytä tarjoamaan mm. psykologipulan takia.

Psykologian maisteriksi voi opiskella Helsingissä, Jyväskylässä, Turussa, Tampereella ja Joensuussa. Vuosittain aloituspaikkoja on koko maassa yhteensä noin 250, joista ruotsinkielisiä noin 20. Kaikilla psykologeilla on taustallaan maisterin tutkinto pääaineenaan psykologia. Ainoastaan psykologian maisterit saavat oikeuden toimia laillistettuina psykologeina.

Psykologin koulutusohjelmiin on paljon hakijoita ja sisäänpääsyprosentit ovat pieniä. Keväällä 2019 esimerkiksi Turun yliopiston koulutusohjelmaan pääsi 1,5 % pääsykokeisiin osallistuneista. Helsingin yliopistossa vastaava luku oli 2,6 %.

Psykologien työtilanne on hyvä. Työ- ja elinkeinotoimistojen ammattibarometrin mukaan maaliskuussa 2020 vain Pohjois-Pohjanmaan ja Etelä-Savon ELY-keskusten alueella psykologeja oli riittävästi. Muualla Suomessa psykologeista oli pulaa tai paljon pulaa. ELY-keskusten alueilla on kuntakohtaisia eroja. Kunnissa ja kuntayhtymissä oli jokin aika sitten tehdyn selvityksen mukaan täyttämättä runsaat 100 psykologin vakanssia. Pahin tilanne on Pohjanmaan, Etelä-Pohjanmaan, Satakunnan, Pohjois-Savon, Pohjois-Karjalan ja Kaakkois-Suomen ELY-keskusten alueella, joissa kaikissa on paljon pulaa psykologeista.

Merkittävä osa psykologeista työskentelee kuntien tai kuntayhtymien palveluksessa. Psykologit työskentelevät mm. terveyskeskuksissa, kouluissa, oppilaitoksissa, perheneuvoloissa ja psykiatrian poliklinikoilla. Valtion palveluksessa psykologeja on etenkin TE-palveluissa ammatinvalin-

Toimenpidealoite TPA 84/2020 vp

nan ja uraohjauksen tehtävissä sekä vankiloissa. Yksityisen työnantajan palveluksessa psykologit toimivat esimerkiksi työterveyshuollossa, kuntoutuslaitoksissa, psykoterapeutteina sekä työ- ja organisaatiopsykologian alan konsultteina ja henkilöstöpäälliköinä. Näiden lisäksi psykologeja työskentelee yrittäjinä, opettajina, tutkijoina sekä opintopsykologeina.

Työsuhteessa olevia psykologeja on tällä hetkellä työmarkkinoilla noin 4 400. Lisäksi psykologeja toimii yksityisinä ammatinharjoittajina noin 600.

Mielenterveyssyiden aiheuttamat sairauspoissaolot ovat yleistyneet viime vuosina selvästi. Vuonna 2019 noin 84 000 henkilöä sai sairauspäivärahaa mielenterveyden häiriöiden perusteella Kelan mukaan määrä kasvoi vuodesta 2018 lähes 10 000 henkilöllä. Mielenterveyden häiriöiden perusteella sairauspäivärahaa saaneiden lukumäärä on kasvanut vuosien 2016 ja 2019 välillä peräti 43 %.

Hallitusohjelma korostaa osatyökykyisten ja pitkäaikaistyöttömien hoitoa, kuntoutusta ja työllistämisen tukitoimia, jotta työllisyysasteen nostaminen onnistuisi. Psykologit pystyvät yhdistämään työssään työllisyyspalvelujen sekä terveyden- ja sosiaalihuollon näkökulmat ja edistämään siten työllistymistä. Naisilla mielenterveyden häiriöt ovat jo yleisin peruste sairauspäivärahan saamiselle. Poissaoloihin ja niiden syihin pitäisi pyrkiä puuttumaan jo varhaisessa vaiheessa, jotta estetään työkyvyn pysyvä menetys.

Erityisen haavoittuvassa asemassa ovat henkilöt, jotka sairastavat mielenterveyshäiriötä tai joiden elämän olosuhteet tai tukiverkosto ovat heikkoja.

Perheissä, joissa on jo ennestään huono-osaisuutta, tarvitaan kipeästi palveluita nyt sekä kriisin jälkeen. Kotona ongelmat voivat aiheuttaa ristiriitoja perheen sisällä ja voivat kärjistyä. Läheisien menetyksen ja sairastumisen pelko lisääntyvät. Työpaikkojen menetys, lomautukset ja toimeentulon heikkeneminen kiristävät mielialoja.

Nuorten syrjäytyminen on nyt vaarassa lisääntyä, kun palvelut ovat saatavilla heikommin, jos olenkaan. Mielenterveysongelmat ovat nuorten keskuudessa hälyttävän yleisiä jo nyt, ja kriisiaika kuormittaa monia nuoria psyykkisesti. Myös yrittäjien epätoivo kasvaa. Moni on haastavassa tilanteessa, kun elämäntyö uhkaa murentua, ja yrittäjiä kriisi koettelee myös muuten kuin taloudellisesti.

Psykologian koulutusohjelman aloituspaikkoja on lisättävä. Lisäyksiä tulisi tehdä jo syksyllä 2020 alkaviin koulutuksiin.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin psykologian koulutusohjelman aloituspaikkojen lisäämiseksi.

Toimenpidealoite TPA 84/2020 vp

Helsingissä 17.6.2020

Minna Reijonen ps